

ОСНОВНО УЧИЛИЩЕ “АЛЕКО КОНСТАНТИНОВ”

Димитровград, ул. “П. Евтимий”, 12, тел. 0391/63 205-централа, e-mail: info-2602004@edu.mon.bg

**УТВЪРЖДАВАМ:
ДИРЕКТОР: В. ЗАФИРОВА**

ПЛАН ЗА ПРОТИВОДЕЙСТВИЕ НА УЧИЛИЩНИЯ ТОРМОЗ

2026/2027 учебна година

Настоящият план е изготвен в изпълнение на разпоредбите на „Механизъм за противодействие на тормоза и насилието в институциите в системата на предучилищното и училищното образование” и Алгоритъм за прилагане на Механизма, утвърдени със заповед № РД 09-5906/28.12.2017 г. на министъра на образованието и науката.

Състав на координационния съвет, определен със заповед №52/16.09.2025 г. на директора на училището:

Председател: Галина Жечева , ЗДУД;
Членове: Павлина Запрянова, ЗДУД;
Славка Славова, ЗД АСД;
Димитър Димитров, педагогически съветник;
Мариана Стоянова, ст. учител начален етап;
Боряна Петрова, ст. учител, ЦДО;
Ралица Атанасова, учител прогимназиален етап;
Полина Живкова Пенева, ученичка от 7 „б” кл.
Мирослав Радев, родител, председател на Обществения съвет.

Предмет: Проучване и подпомагане психичното развитие и здраве на обучаваните чрез превантивни мерки и сътрудничество при прилагане на механизъм за противодействие на училищния тормоз между децата и учениците в училище.

Цел: Предотвратяване на тормоза и създаване на по - сигурна училищна среда чрез прилагане на цялостен училищен подход, на координирани и последователни усилия на всички работещи с деца.

Задачи:

1. Разработване и прилагане на превантивни дейности за предотвратяване на тормоза в училище.
2. Разработване на защитна мрежа за интервенция при случаи на тормоз в училище.

I. ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ:

1. Координационният съвет отговаря за планиране, проследяване и координиране на усилията за справяне с тормоза.
2. **Училищната политика се реализира на равнище училище и на равнище клас, като на всяко от тези равнища се осъществяват дейности по превенция и интервенция (реакция).**
3. **Превенцията на тормоза** включва комплекс от мерки, които имат за цел ограничаване и/или елиминиране на предпоставките и рисковите фактори, допринасящи за насилието. **Превенцията поставя приоритет върху дейностите на равнище клас.**
4. За да се изгради системата за предотвратяване и противодействие на тормоза е необходимо да се поставят ясни граници, изграждане на ценности, правила и процедури, които не допускат прояви на насилие и тормоз във взаимоотношенията в училище.
5. **Интервенциите** включват действия и мерки, които целят спиране и разрешаване на възникнала вече ситуация на тормоз, като се отчитат индивидуалните потребности на всяко дете, въввлечено пряко или косвено в ситуацията, и се прилага принципа за най-добрия интерес на детето.
6. Важно е да не бъдат омаловажавани първите прояви на влошаване на отношенията между децата и поведение, което е неприемливо. Необходимо е още при най-малките сигнали и съмнения за тормоз да се предприемат стъпки, за да се предотврати ескалация на насилието и да се изпрати ясно послание, че такова поведение няма да бъде толерирано. Вниманието трябва да бъде насочено както към проявите на физически тормоз, така и към неговите социални и психологически форми.

ДЕЙНОСТИ

II. ДЕЙНОСТИ НА РАВНИЩЕ КЛАС

1. Превенция на равнище клас - включва приоритетно обучителни дейности и работа с класа.

1.1. Обучителни дейности, в които водеща роля има класния ръководител.

- Дискусии, решаване на казуси, ролеви игри, споделяне на опит – (теми в ЧК, лектори от ДПС към РУ на МВР, МКБППМН – Димитровград, представители на неправителствени организации, ЦОП – Димитровград, РЗИ – Хасково). Провеждат се с ученици от всички класове по предварително изготвени графици. Примерни теми: „Виртуален тормоз“, „Насилие и агресия в училище“, „Виртуално насилие“, Насилието в училище и видове насилие“, „Какво представлява тормозът, разпознаваме ли го и как можем да докладваме за случаи на тормоз?“, „Как се чувстваме, когато видим прояви на тормоз и какво правим?“ и др.

Целта е да се създаде пространство, в което се говори открито за тормоза и се работи за формирането у децата на нагласи и социални умения, недопускащи насилие, като например емпатия, толерантност и уважение към различията, решаване на конфликти и др. Децата трябва да се стимулират първо сами да дават отговори на поставените въпроси, а след това да се предлагат официални дефиниции. Всяка първа дискусия трябва да започне с договаряне на правилата за работа, като например – всеки има право да каже какво мисли, всеки има право да бъде изслушан, мненията не се омаловажават и т.н.

- Изработват/актуализират се **обща правила на поведение** и договаряне на процедура, в случай на нарушаване на правилата. **Правилата се поставят на видно място в класната стая, за да могат учениците да се придържат към тях в конкретни ситуации.**

Отг. Кл. ръководители, педагог. съветник

1.2. **Извеждане на теми от учебното съдържание по отделните учебни предмети**, които да се използват за работа и анализ по проблема насилие, свързани с правата на децата, ценностите, социалните роли, функционирането на групите и институциите и др.

Отг. Всички учители

1.3. **Индивидуални разговори с ученици и родители в ДЧКР/приемни дни** - при случаи на тормоз в училище или съмнения за такъв.

Отг. Кл. ръководители

2. Интервенция на равнище клас - отнася се до ситуациите от ниво едно и две според приетата класификация (Таблица 1).

2.1. **Действия на класния ръководител или учител заедно с родител:** индивидуално, с група ученици или целия клас;

2.2. **Съвместни действия между кл. ръководител/учител, психолог, педагогически съветник.**

В случай че са налице поредица от ситуации от първо ниво, в което са въввлечени различни участници, може да се предприемат допълнителни занятия с целия клас с подкрепата на психолога или педагогическия съветник. За целта би могъл да се покани и външен за училището специалист. Ако са налице други повторяеми фактори – например ситуациите се случват по едно и също време или в един и същи час и т.н., тези фактори следва да се вземат предвид и по преценка на класен ръководител и/или учител, който ги констатира, да се информира координационния съвет.

Ситуацията от второ ниво се вписва в Дневника за случаи на тормоз, като са определени участниците, направен е анализ от координационния съвет и са предприети мерки, които могат да включват индивидуална работа по случай и/или работа с класа/класовете.

В приложението Правила и процедури са представени възможности за интервенция и справяне с различни ситуации на тормоз.

III. ДЕЙНОСТИ НА РАВНИЩЕ УЧИЛИЩЕ

1. Превенция на равнище училище:

1.1. Сформиране на училищен **координационен съвет**.

Срок: до 20.IX. 2026 г. Отг. Директор

1.2. Извършване на **оценка на проблема** с помощта на стандартизиран въпросник за мнението на учениците.

Срок: Втората седмица на м. Октомври 2026 г. Отг. Кл. р – ли

1.3. Анализ и обобщаване на резултатите от оценката.

Срок: м. Октомври 2026 г., Отг. Координационен съвет

1.4. Разработване/актуализиране на **план** за съответната учебна година за противодействие на училищния тормоз във връзка с установените и анализирани резултати от изследването.

Срок: До края на м. Октомври 2026 г. Отг. Координационен съвет

1.5. Създаване/актуализиране на **единни училищни правила:**

- формулиране за правила на поведение в паралелката;
- формулиране на общоучилищни ценности и правила като част от училищната политика; **Спазване на Етичния кодекс на училището.**

Срок: До края на м. Октомври 2026 г. Отг. Кл. ръководители; Директор

1.6. Договаряне на единен механизъм, разписани ясни отговорности, за реагиране при всяка проява на тормоз и насилие, разпределение на конкретните отговорности на всички възрастни в училището.

Отг. Координационен съвет

1.7. Спазване на утвърдените мерки и правила за работа в условията на противо епидемична обстановка. При необходимост разработване на предложения за промени в Правилника за дейността на училището и обсъждането им с училищната общност.

През годината Отг. Директор

1.8. **Прилагане на програми за развитие** на личните и социалните умения на децата в извънкласни форми, клубове, дейности при реализиране на проекти и др.

Отг. Учителите

1.9. **Подобряване на системата от дежурства и доизграждане системата за видеонаблюдение в училищната сграда и училищния двор** с оглед обхващане на местата, в които на етапа на оценка е установено, че се извършва тормоз.

Отг. ЗД АСД

1.10. **Подобряване на системата за съобщаване на случаи на тормоз** (въвеждане на нови форми и канали, гарантиране на конфиденциалността). Стимулиране на учениците и родителите да съобщават за случаи на тормоз при гарантиране на конфиденциалността.

Отг. Всички педагогически специалисти

1.11. **Включване на експерти, родителите и самите ученици** в процеса на създаване и реализиране на всички интервенции.

Отг. Директор, психолог, педагогически съветник

1.12. Използване на **подхода за работа с връстници** (peer education), които трябва да станат естествените помощници при реализирането на всички видове интервенции както по отношение на децата, които са обект на тормоз, така и по отношение на децата, които упражняват насилие.

Отг. Кл. р - ли, педагогически съветник

1.13. **Повишаване квалификацията на учителите** за противодействие и справяне с тормоза в училище чрез специализирани тренинги.

Отг. Директор

1.14. **Привличане на Обществения съвет и родителите**, при решаване на възникнали проблеми.

Отг. Директор, кл. р - ли

1.15. Осигуряване на **партньорства с външни на училището служби**, организации и специалисти– Общ.КБППМН, РУП, ДПС, Отдел”Закрила на детето” и др.
Насочване към здравни и социални услуги за децата и техните семейства.

Отг. Директор, педагог. съветник

Добри практики:

- поощряване добрите прояви на учениците (взаимопомощ, споделяне на трудностите и отговорностите, честност и толерантност, опазване на училищната собственост, изпълнение на задълженията, инициативност и др.);

- в началото на учебната година класните ръководители запознават всички ученици и родители с правилниците на училището срещу подпис (в ЧК и на родителски срещи);

- училищните правилници се публикуват на интернет страницата на училището;

- кл. ръководители поддържат непрекъснат контакт с родителите на учениците;

- кл. ръководители ежедневно обменят информация с учителите за поведението на учениците от съответната паралелка.

- учителите стриктно спазват утвърден график за дежурство в училищната сграда и училищния двор.

- осигуряване на обща и на допълнителна подкрепа за личностно развитие на учениците съгласно Наредба за приобщаващото образование.

- Организиране и провеждане на общоучилищни инициативи във връзка с превенция и противодействие на тормоза „Европейски ден на спорта в училище“, „Европейска седмица на спорта“, „Голямото четене“, „Световен ден на розовата фланелка“ и др.

- осигурено присъствието на охранител, който следи за пропускателния режим, за реда в училищната сграда, а през голямото междучасие – и в училищния двор;

- осигуряване на ДП, занимания по интереси и извънкласни форми, ангажиране на учениците в извънучилищни прояви и спортни състезания;

- осигуряване на физическа среда в училище, която да не е предпоставка за изява на агресивно поведение;

2. Интервенция на равнище училище:

2.1. Водене на училищен дневник за случаи на насилие и тормоз.

Дневникът се създава единствено за целите на анализа и планирането на цялостна училищна политика за противодействие на насилието и тормоза в училище. В него се документират единствено ситуациите, съответстващи на нива две и три според приетата класификация (Таблица 1 – Квалификация на формите на тормоз и предприемане на съответни действия), при които е необходима и намесата на координационния съвет. Ситуацията, която следва да се впише в Дневника със случаи, съдържа следната информация: дата; какво се е случило – кратко описание на ситуацията, вид насилие и ниво, кога се е случило, кои са участниците; кой служител е регистрирал ситуацията – име и подпис; какво е предприето като действия (интервенция); кои отговорни участници са информирани (институции, органи, родители); как е приключила ситуацията или на какъв етап е и какво предстои.

На базата на вписаните ситуации, координационният екип извършва оценка на риска. Екипът е отговорен за анализа и разпознаването на ученици, които участват и се вълечат в ситуации на тормоз, без значение дали извършват проявите или са пострадали от насилието. Анализът е подчинен на цели за извеждане на необходимост от индивидуална работа по случай с ученик, който се намира в ситуация на риск. Екипът създава процедура за откриване и работа по случай в училище.

2.2. Процедура за откриване и работа по случай

При предприемане на индивидуална работа по случай с ученик на базата на направения анализ, координирането на работата се осъществява от педагогическия съветник. Информацията за вписаните в Дневника случаи на училищен тормоз се съхранява само при педагогическия съветник.

2.3. Насочване на случаи към външни служби

При идентифициране на ситуация на тормоз, следва незабавно да се уведомят органите за закрила на детето: ОЗД и/или полиция. **Уведомяването е задължение на всеки гражданин по силата на Закона за закрила на детето (ЗЗД), следователно сигнал до отдел „Закрила на детето“ и/или Районно управление „Полиция“ трябва да подаде гражданинът или служителът на училището, идентифицирал тормоза.** Това може да бъде учител, педагогически съветник, директор, психолог, служител от непедагогическия персонал, както и Координационният съвет като колективен орган. Уведомените институции започват проверка на сигнала по реда на Координационния механизъм за взаимодействие при работа в случаи на деца, жертви на насилие или в риск от насилие, и за взаимодействие при кризисна интервенция.

Координационен механизъм за взаимодействие при работа в случаи на деца, жертви на насилие или в риск от насилие, и за взаимодействие при кризисна интервенция, който е приет и функционира от 2010 г., е публикуван на страницата на Държавната агенция за закрила на детето. Основната цел на Координационния механизъм е да бъдат обединени ресурсите и усилията на професионалистите и органите за закрила за осигуряване на ефективна система за взаимодействие при работа в случаи на деца, жертви на насилие или в риск от насилие.

Конкретните стъпки при подаване на сигнал за тормоз към външни служби са представени в приложението *Правила и процедури*.

IV. ВКЛЮЧВАНЕ НА РОДИТЕЛИ

Привличането на родителите е важна част от реализирането на училищната програма и важно условие за нейната ефективност. Родителите се привличат като партньори в дейностите по превенция, както и в случаите на интервенция.

1. Родителското съдействие може да има различни измерения, като:

- родители - специалисти от областта на помагащите професии (психолози, социални работници, медиатори, лекари, свещеници) или други професии, които могат да бъдат полезни (журналисти, спортисти, драматурзи, музиканти, художници, режисьори) и с чиято помощ могат да се реализират ценни училищни инициативи;
- родители, които могат да се включат в групи за придружаване на определени групи деца по пътя от дома до училището и обратно;
- родители, които могат да станат посредници между училището и родителите или други организации и институции; родители, които могат да осигуряват ресурси – в натурални показатели, услуги или финансови средства, за изпълнение на училищните дейности.

2. При включване на родителите се има предвид следното:

- във всички случаи е необходимо родителите да бъдат уведомени за случилото се, както и за предприетите от училището действия за разрешаване на ситуацията;
- в разговора е важно да се акцентира върху необходимостта родителите да не критикуват другото дете или групата деца, а да се опитат да погледнат на ситуацията през погледа на другата страна;
- родителите трябва да бъдат запознати, че критиките, обидите и неглижирането на другото дете или деца от тяхна страна само ще задълбочат конфликта;
- разговорът трябва да бъде проведен на подходящо място, в партньорски взаимоотношения, като се предостави отворено пространство за споделяне на техните опасения и гледни точки;
- от разговора могат да бъдат изведени конкретни договорености кой какво може да предприеме и какво се очаква като резултат; учителят може да насочи родителите за консултация с педагогическия съветник или с други специалисти при необходимост.

Правилата и процедурите следва да се считат като приложения към настоящия план.